

Κωδικός επαλήθευσης GhCzBh7y_-jS70ZgzaoQog

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Αρ. Προσφυγής: 68144/13

Δημήτριος ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

κατά Ελλάδα

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα),
συνεδριάζει στις 8 Μαρτίου 2022 ως Τμήμα απαρτιζόμενο από:

Marko Bošnjak, Πρόεδρος

Peter Paczolay,

Alena Poláčková,

Erik Wennerström,

Raffaele Sabato,

Lorraine Schembri Orland,

Ιωάννης Κτιστάκης, δικαστές,

και η Renata Degener ως Γραμματέας Τμήματος,

Έχοντας υπόψη την ανωτέρω προσφυγή που κατατέθηκε στις 22 Οκτωβρίου
2013,

Έχοντας υπόψη την απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 2018 περί κοινοποίησης της προσφυγής στην Ελληνική κυβέρνηση,

Έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις των μερών,

Μετά από συζήτηση, αποφασίζει ως εξής:

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

1. Ο αιτών, κ. Δημήτριος Διαμαντόπουλος, ήταν Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1933 και κάτοικος Αθηνών. Εκπροσωπήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου από τον κ. Π. Μάζη, δικηγόρο στην Αθήνα. Ο αιτών απεβίωσε στις 5 Οκτωβρίου 2018, ενώ η αίτησή του εκκρεμούσε ενώπιον του Δικαστηρίου. Η σύζυγός του, κα Ελένη Διαμαντοπούλου, η κόρη του, κα Ποθητή Διαμαντοπούλου και ο γιος του, κ. Γεώργιος Διαμαντόπουλος, δήλωσαν ότι επιθυμούν να συνεχιστεί η διαδικασία.

2. Η Ελληνική Κυβέρνηση (εφεξής «η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον εκπρόσωπό της, κ. Κ. Γεωργιάδη, Νομικό Εκπρόσωπο στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.

A. Οι συνθήκες της υπόθεσης

3. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως υποβλήθηκαν από τα μέρη, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.

4. Ο αιτών ήταν διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας Διαμαντόπουλος Κ Σία ΟΕ, η οποία το 2003 συμμετείχε σε πρόσκληση υποβολής προσφορών που προκήρυξε το Ελληνικό Δημόσιο για την προμήθεια 3.500 ηλεκτρικών φακών στην αστυνομία. Στον πρώτο γύρο της διαγωνιστικής διαδικασίας επιλέχθηκαν η εταιρεία Ε., η εταιρεία Διαμαντόπουλος Κ Σία ΟΕ και μια τρίτη εταιρεία. Ο αιτών αντιτάχθηκε ενώπιον των αρμόδιων διοικητικών αρχών για την επιλογή της εταιρείας Ε. στον πρώτο γύρο, υποστηρίζοντας ότι οι φακοί της δεν πληρούσαν τις τεχνικές προδιαγραφές που ορίζονται στην πρόσκληση υποβολής προσφορών. Η ένστασή του απορρίφθηκε και ο διαγωνισμός

κατακυρώθηκε στην εταιρεία Ε., ενώ η εταιρεία Διαμαντόπουλος Κ Σία Ο.Ε κατατάχθηκε τρίτη.

5. Το 2006 κινήθηκαν ποινικές διαδικασίες για ενεργητική δωροδοκία κατά κρατικών υπαλλήλων που εμπλέκονταν στη διαχείριση προσκλήσεων υποβολής προσφορών. Ο αιτών κατέθεσε ως μάρτυρας ενώπιον του ανακριτή δηλώνοντας, μεταξύ άλλων, ότι οι φακοί της εταιρείας Ε. δεν πληρούσαν τις τεχνικές προδιαγραφές όσον αφορά την ικανότητά τους να μεταδίδουν σήματα κωδικού Μορς και ότι η δήλωση της εταιρείας ότι η χώρα καταγωγής τους είναι η Γερμανία, ήταν ψευδής.

6. Στη συνέχεια, ο κ. Α. Γ. ως Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου και ο κος V.G. ως εκτελεστικός διευθυντής της εταιρείας Ε., κατηγορήθηκαν για ενεργητική δωροδοκία. Τελικώς αθωώθηκαν το 2009.

7. Στις 10 Ιουλίου 2006, η εταιρεία Ε., ο κ. Α.Γ. και ο κ. V.G. άσκησαν πολιτική αγωγή κατά του αιτούντος για ψευδορκία και συκοφαντική δυσφήμιση, ζητώντας αποζημίωση για ηθική βλάβη. Υπέβαλαν επίσης, σε άγνωστη ημερομηνία, ποινική μήνυση κατά του αιτούντος για ψευδορκία και συκοφαντική δυσφήμιση.

8. Μετά την απόρριψη της πολιτικής αγωγής τους από το Πρωτοδικείο Αθηνών με την απόφαση αρ. 4183/2009, οι προαναφερθέντες άσκησαν έφεση. Το Εφετείο Αθηνών εξέδωσε την απόφαση υπ' αριθμ. 1496/2011, με την οποία ακύρωσε την πρωτόδικη απόφαση και υποχρέωσε τον αιτούντα να καταβάλει σε κάθε αναιρεσείοντα το ποσό των 7.000 ευρώ.

9. Στις 30 Μαΐου 2011 ο αιτών άσκησε προσφυγή επί νομικών ζητημάτων στο Ακυρωτικό Δικαστήριο (τμήμα αστικού δικαίου), κατά της απόφασης αριθ. 1496/2011, υποστηρίζοντας (i) ότι ο δικαστής του Εφετείου δεν είχε επαρκή αιτιολογία και ότι ορισμένα σημεία του

σκεπτικού του ήταν αντιφατικά και (ii) ότι το Εφετείο δεν είχε εξετάσει σημαντικά στοιχεία.

10. Όσον αφορά την ποινική διαδικασία, στις 25 Μαΐου 2012 το Πρωτοδικείο Κακουργημάτων Αθηνών αθώωσε τον αιτούντα για ψευδορκία και συκοφαντική δυσφήμιση. Δεν ασκήθηκε έφεση κατά της εν λόγω απόφασης, η οποία κατέστη αμετάκλητη (πιστοποιητικό δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 2012).

11. Στις 15 Νοεμβρίου 2012, ο αιτών, σε γραπτές παρατηρήσεις του, επικαλέστηκε για πρώτη φορά το τεκμήριο της αθωότητας και χρησιμοποίησε ως αποδεικτικό την οριστική ποινική αθωωτική απόφαση. Υποστήριξε ότι η απόφαση του πολιτικού εφετείου παραβίασε το δικαίωμά του στο σεβασμό του τεκμηρίου αθωότητας, μετά την αθώωσή του από τα ποινικά δικαστήρια για τα ίδια γεγονότα.

12. Η ακροαματική διαδικασία πραγματοποιήθηκε στις 28 Ιανουαρίου 2013 και το Ακυρωτικό Δικαστήριο με την απόφαση υπ' αριθ. 1577/2013, απέρριψε την προσφυγή του αιτούντος επί νομικών ζητημάτων στις 23 Ιουλίου 2013. Ειδικότερα, έκρινε ότι οι λόγοι που προβλήθηκαν από το Εφετείο ήταν επαρκείς και συνεπείς και ότι το Εφετείο έλαβε υπόψη και αξιολόγησε όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που είχαν προβληθεί ενώπιόν του. Το Ακυρωτικό Δικαστήριο δεν αναφέρθηκε στο επιχείρημα του αιτούντα σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας.

B. Σχετική εθνική νομοθεσία και πρακτική

13. Οι σχετικές διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, όπως ισχύουν κατά τον οικείο χρόνο, έχουν ως εξής:

Άρθρο 250

«Αν είναι εκκρεμής ποινική αγωγή που επηρεάζει τη διάγνωση της διαφοράς, το δικαστήριο μπορεί, αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση κάποιου διαδίκου, να διατάξει την αναβολή της συζήτησης εωσότου περατωθεί αμετάκλητα η ποινική διαδικασία.»

Άρθρο 559

«Αναίρεση επιτρέπεται μόνο... (1) αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου...»

Άρθρο 562 παρ. 4

«Κατ' εξαίρεση ο Άρειος Πάγος εξετάζει αυτεπαγγέλτως, ύστερα όμως από πρόταση του εισηγητή δικαστή που έχει περιληφθεί στην έγγραφη εισήγησή του, λόγο αναίρεσης από εκείνους που αναφέρονται στους αριθμούς 1, 4, 14, 16, 17 και 19 του αρ. 559.»

Άρθρο 569 παρ. 2

«Οι πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης ως προς τα ίδια κεφάλαια της προσβαλλόμενης απόφασης και τα κεφάλαια εκείνα που αναγκαστικά συνεχονται με αυτά, ασκούνται μόνο με δικόγραφο που κατατίθεται στη γραμματεία του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, τριάντα τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση της αναίρεσης... Αντίγραφο του δικογράφου των πρόσθετων λόγων επιδίδεται εντός της ίδιας προθεσμίας στον αναιρεσίβλητο και τους άλλους διαδίκους... Αντίγραφα των πρόσθετων λόγων.... παραδίδονται από το γραμματέα του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου στον εισηγητή της υπόθεσης και στον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου μέσα στην παραπάνω προθεσμία των τριάντα ημερών...»

Άρθρο 570 παρ. 1

«Οι διάδικοι δεν είναι υποχρεωμένοι να καταθέσουν προτάσεις, εκτός αν προβάλλονται ενστάσεις ως προς το παραδεκτό και το εμπρόθεσμο της αίτησης της αναίρεσης και των πρόσθετων λόγων. Σε αυτή την

περίπτωση, οι διάδικοι καταθέτουν τις προτάσεις τους είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δικάσιμο.»

14. Η ολομέλεια του Ακυρωτικού Δικαστηρίου εξέδωσε στις 15 Ιουλίου 2020 την απόφαση αριθ. 4/2020, που έκρινε για το αν δεσμεύονται τα πολιτικά δικαστήρια από τις αποφάσεις των ποινικών δικαστηρίων (βλ. Ηλίας Παπαγεωργίου κατά Ελλάδος, απόφαση αρ. 44101/13, παράγραφοι 20-25, 10 Δεκεμβρίου 2020). Η υπόθεση αφορούσε ποινική αθώωση η οποία έλαβε χώρα πριν από την απόφαση του Εφετείου αστικής ευθύνης για συκοφαντική δυσφήμιση. Το δικαστήριο έκρινε ότι για να μπορεί να εφαρμοστεί το τεκμήριο αθωότητας σε μεταγενέστερες μη ποινικές διαδικασίες, πρέπει να υπάρχει συσχέτιση, με άλλα λόγια ουσιαστική σχέση, μεταξύ της μη ποινικής και της ποινικής διαδικασίας, όπως συμβαίνει στην περίπτωση που η πολιτική αγωγή για αποζημίωση ασκείται στο πλαίσιο αδικοπραξίας και το θύμα αξιώνει αποζημίωση από τον φερόμενο ως υπεύθυνο, όταν και ο τελευταίος έχει κατηγορηθεί για το σχετικό ποινικό αδίκημα. Το δικαστήριο πρόσθεσε επίσης ότι στα πολιτικά δικαστήρια οι διάδικοι είναι υπεύθυνοι για την προσκόμιση όλων των αποδεικτικών στοιχείων και «το τεκμήριο αθωότητας ενεργοποιείται μόνο εάν οι διάδικοι βασιστούν και προσκομίσουν την αθωωτική απόφαση του ποινικού δικαστηρίου στο πολιτικό δικαστήριο».

15. Το Ακυρωτικό Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απόφαση του ποινικού δικαστηρίου για τον καθορισμό του εάν η εγκληματική πράξη διαπράχθηκε ή όχι, δεν ήταν δεσμευτική για τον καθορισμό της σχετικής αστικής ευθύνης από το αστικό δικαστήριο. Ωστόσο, το πολιτικό δικαστήριο έπρεπε να λάβει υπόψη την κρίση του ποινικού δικαστηρίου ως ισχυρό αποδεικτικό στοιχείο, αν και μπορούσε να απομακρυνθεί από αυτήν με πλήρως αιτιολογημένη απόφαση. Το Ακυρωτικό Δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας δεν αποκλείει τη θεμελίωση αστικής ευθύνης μετά από αθωωτική απόφαση, ακόμη και όταν τα γεγονότα είναι πανομοιότυπα.

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ

16. Ο αιτών κατήγγειλε σύμφωνα με το Άρθρο 6 παρ. 2 της Σύμβασης ότι, παρά το γεγονός ότι είχε επικαλεστεί και χρησιμοποιήσει ως αποδεικτικό ενώπιον του Ακυρωτικού Δικαστηρίου την οριστική του αθώωση από το ποινικό δικαστήριο για τα ίδια γεγονότα, το Ακυρωτικό Δικαστήριο δεν την είχε εξετάσει και είχε παραβιάσει το δικαίωμά του στο σεβασμό του τεκμηρίου αθωότητας.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ισχυριζόμενη παραβίαση του Άρθρου 6 παρ. 2 της Σύμβασης

17. Ο αιτών κατήγγειλε ότι το γεγονός ότι το Ακυρωτικό Δικαστήριο δεν είχε εξετάσει την οριστική αθώωσή του από το ποινικό δικαστήριο για τα ίδια γεγονότα είχε παραβιάσει το δικαίωμά του στο σεβασμό του τεκμηρίου αθωότητας. Επικαλέστηκε το άρθρο 6 παρ. 2 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Όποιος κατηγορείται για ποινικό αδίκημα τεκμαίρεται αθώος μέχρι να αποδειχθεί η ενοχή του σύμφωνα με το νόμο».

*1. Εφαρμογή του Άρθρου 6 παρ. 2***(α) Προτάσεις των μερών**

18. Η Κυβέρνηση ανέφερε ότι η αθωωτική απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών εκδόθηκε μετά την απόφαση του πολιτικού εφετείου. Δεδομένου ότι, στο Ελληνικό δικαστικό σύστημα, η προσφυγή επί νομικών ζητημάτων περιορίζεται στην εξέταση νομικών σφαλμάτων στην προσβαλλόμενη απόφαση και δεν μπορεί να επεκταθεί στην ουσία της υπόθεσης, θα ήταν δυνατό να αξιολογηθεί το κατά πόσο τηρήθηκε το τεκμήριο της αθωότητας από το Ακυρωτικό Δικαστήριο μόνο εάν ο αιτών είχε διατυπώσει με παραδεκτό τρόπο χωριστό συμπληρωματικό λόγο αναιρέσεως σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας.

19. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, δεν υπήρχε σχέση μεταξύ της ποινικής διαδικασίας και της πολιτικής διαδικασίας στο Ακυρωτικό Δικαστήριο, επειδή η τελευταία δεν είχε εξετάσει το αποτέλεσμα της προηγούμενης ποινικής διαδικασίας, δεν είχε αναλύσει την ποινική απόφαση, δεν είχε εξετάσει ή αξιολογήσει τα αποδεικτικά στοιχεία του ποινικού φακέλου, δεν αξιολόγησε τη συμμετοχή του αιτούντος σε ορισμένα ή όλα τα γεγονότα που οδήγησαν στην ποινική κατηγορία ούτε σχολίασε τις ενδείξεις πιθανής ενοχής του αιτούντος.

20. Ο αιτών υποστήριξε ότι το Ακυρωτικό Δικαστήριο, επαναλαμβάνοντας στην απόφασή του ολόκληρη την απόφαση του πολιτικού δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, το οποίο είχε καταδικάσει τον αιτούντα να καταβάλει αποζημίωση για συκοφαντική δυσφήμιση, είχε αμφισβητήσει την αθώωσή του από τα ποινικά δικαστήρια για τα ίδια γεγονότα και τον στιγματίσαν. Σημείωσε επίσης ότι η Κυβέρνηση δεν είχε αρνηθεί στις παρατηρήσεις της ότι η αθώωσή του από το Πρωτοδικείο Κακουργημάτων Αθηνών είχε ενεργοποιήσει το τεκμήριο αθωότητας.

21. Ο προσφεύγων επικαλέστηκε την απόφαση αριθ. 715/2017, υποστηρίζοντας ότι το πολιτικό τμήμα του Ακυρωτικού Δικαστηρίου στην υπόθεση εκείνη είχε εφαρμόσει την αρχή του τεκμηρίου αθωότητας μετά από ποινική αθώωση, εξέτασε τα σχετικά επιχειρήματα και ακύρωσε την απόφαση του πολιτικού εφετείου που είχε θεμελιώσει αστική ευθύνη τα ίδια γεγονότα.

22. Η Κυβέρνηση απάντησε ότι η παρούσα κατάσταση διέφερε από αυτήν στην απόφαση αριθ. 715/2017 διότι στην τελευταία περίπτωση η ποινική αθωωτική απόφαση είχε εκδοθεί τρία χρόνια πριν από την απόφαση του πολιτικού Εφετείου και όχι μετά από αυτήν.

(β) Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

23. Οι γενικές αρχές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 2 σε διαδικασίες που ακολούθησαν την περάτωση της ποινικής διαδικασίας ορίζονται στην απόφαση του Δικαστηρίου «*Allen κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC] (αρ. 25424/09), παρ. 92-105, ECHR 2013)».

24. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 παρ. 2 δεν περιορίζεται σε εκκρεμείς ποινικές διαδικασίες κατά αιτούντος. Το προαναφερθέν άρθρο μπορεί να εφαρμοστεί σε δικαστικές αποφάσεις που ελήφθησαν μετά την ολοκλήρωση της εν λόγω διαδικασίας είτε ως διακοπή είτε ως αθώωση (βλ. *Allen*, προαναφερθείσα περίπτωση, παρ. 98-102, για τη σύνοψη της προηγούμενης νομολογίας σχετικά με το θέμα). Τέτοιες μεταγενέστερες δικαστικές αποφάσεις εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 παρ. 2 όταν, δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας και πρακτικής, συνδέονται με την ποινική διαδικασία και αποτελούν «συνέπειες και αναγκαία συνακόλουθα» ή «άμεση συνέχεια» του συμπεράσματος της ποινικής δίκης (ibid., παρ. 99-100).

25. Στην υπόθεση *Allen* (προαναφερθείσα, παρ. 104), το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, όποτε τίθεται το ζήτημα της εφαρμογής του άρθρου 6 παρ. 2 στο πλαίσιο μεταγενέστερης διαδικασίας, ο αιτών πρέπει να αποδείξει την ύπαρξη σύνδεσης μεταξύ της περατωθείσας ποινικής διαδικασίας και της επακόλουθης διαδικασίας. Ένας τέτοιος σύνδεσμος είναι πιθανό να υπάρχει, για παράδειγμα, όταν η μεταγενέστερη διαδικασία απαιτεί εξέταση του αποτελέσματος της προηγούμενης ποινικής διαδικασίας και, ειδικότερα, όταν υποχρεώνει το δικαστήριο να αναλύσει την ποινική απόφαση, να προβεί σε επανεξέταση ή αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων του ποινικού φακέλου, να αξιολογήσει τη συμμετοχή του αιτούντος σε ορισμένα ή όλα τα γεγονότα που οδήγησαν στην ποινική κατηγορία ή να σχολιάσει τις βασικές ενδείξεις της πιθανής ενοχής του αιτούντος.

26. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι είναι η δεύτερη πτυχή του άρθρου 6 παρ. 2 της Σύμβασης που τίθεται σε εφαρμογή, ο ρόλος της οποίας είναι να αποτρέψει την υπονόμευση της αρχής του τεκμηρίου αθωότητας μετά την ολοκλήρωση της σχετικής ποινικής διαδικασίας είτε ως διακοπή είτε ως αθώωση (βλ. *Allen*, προαναφερθείσα, παρ. 94, *Ηλίας Παπαγεωργίου κατά Ελλάδας*, προαναφερθείσα, παρ. 45). Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει εάν υπήρχε σχέση μεταξύ οποιασδήποτε προηγούμενης ποινικής διαδικασίας και της πολιτικής διαδικασίας που έληξε στην απόφαση αριθ. 1577/2013 του Ακυρωτικού Δικαστηρίου.

27. Η οριστική αθωωτική απόφαση των ποινικών δικαστηρίων εκδόθηκε μετά την απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου και το Ακυρωτικό Δικαστήριο, ως το ανώτατο εθνικό αστικό δικαστήριο, ήταν το μόνο δικαστικό όργανο που μπορούσε ενδεχομένως να εξετάσει οποιοδήποτε επιχείρημα σχετικά με τις συνέπειες της αθωωτικής απόφασης όσον αφορά την υπόθεση της αποζημίωσης.

28. Το Δικαστήριο σημειώνει, όπως αναγνώρισε επίσης και η Κυβέρνηση, ότι η συμπεριφορά του αιτούντος που εξετάστηκε στην αστική και ποινική διαδικασία ήταν πανομοιότυπη, δηλαδή οι δηλώσεις στην κατάθεσή του ως μάρτυρα ενώπιον του ανακριτή όσον αφορά την εταιρεία Ε. και τις προδιαγραφές των προϊόντων τους.

29. Το γεγονός ότι το Ακυρωτικό Δικαστήριο δεν εξέτασε τα επιχειρήματα του προσφεύγοντος σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας επειδή δεν είχαν προβληθεί με παραδεκτό τρόπο ενώπιον αυτού δεν αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 2 στην παρούσα υπόθεση, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Κυβέρνηση δήλωσε ρητώς στις παρατηρήσεις τους ότι το Ακυρωτικό Δικαστήριο «θα είχε αξιολογήσει την τήρηση του τεκμηρίου αθωότητας εάν ο προσφεύγων είχε διατυπώσει με παραδεκτό τρόπο χωριστό συμπληρωματικό λόγο σχετικά με αυτό» (βλ. παρ. 18 ανωτέρω). Σύμφωνα με το Ελληνικό δίκαιο και υπό το πρίσμα της

εθνικής νομολογίας (βλ. παραγράφους 14-15 ανωτέρω), δεν θα ήταν ασυμβίβαστο με την εξουσία ελέγχου του Ακυρωτικού Δικαστηρίου να εξετάσει τις συνέπειες για την πολιτική δίκη μιας ποινικής αθωωτικής απόφασης, στην περίπτωση κατά την οποία η τελευταία εκδόθηκε μετά την απόφαση του Εφετείου.

30. Για τους λόγους αυτούς, η πολιτική διαδικασία ενώπιον του Ακυρωτικού Δικαστηρίου συνδέθηκε, στην παρούσα υπόθεση, με την ποινική διαδικασία και εφαρμόζεται το άρθρο 6 παρ. 2.

2. Μη εξάντληση εθνικών ένδικων μέσων.

(α) Προτάσεις των μερών

31. Η Κυβέρνηση αντιτάχθηκε ότι ο αιτών δεν είχε εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα επειδή είχε επικαλεστεί για πρώτη φορά το τεκμήριο αθωότητας και την αθωωτική απόφαση των ποινικών δικαστηρίων στις γραπτές του παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στις 30 Νοεμβρίου 2012, πριν από την ακρόαση στο Δικαστήριο του Ακυρωτικού στις 28 Ιανουαρίου 2013. Ήταν γνωστό σε κάθε εύλογα συνετό δικηγόρο ότι οι λόγοι προσφυγής επί νομικών ζητημάτων πρέπει να υποβληθούν είτε στη σχετική αίτηση είτε στο συμπληρωματικό αιτιολογικό έγγραφο (δικόγραφο πρόσθετων λόγων), σύμφωνα με το άρθρο 569 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Τυχόν λόγοι αναιρέσεως που προβάλλονται στις γραπτές παρατηρήσεις δεν έχουν νομική ισχύ. Ο αιτών δεν παρείχε στο Ακυρωτικό Δικαστήριο την ευκαιρία να εξετάσει το λόγο αναιρέσεώς του και να εξετάσει την υπόθεση γενικά σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 2 της Σύμβασης.

32. Η Κυβέρνηση υποστήριξε επίσης ότι σύμφωνα με το άρθρο 562 παρ.4 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, όπως ίσχυε κατά τον σχετικό χρόνο, το Ακυρωτικό Δικαστήριο μπορούσε να εξετάσει αυτεπαγγέλτως έναν από τους λόγους έφεσης που αναφέρονται σε αυτόν μόνο κατόπιν εισήγησης από τον εισηγητή δικαστή που περιλαμβάνεται στη γραπτή του

πρόταση (βλ. παράγραφο 13 ανωτέρω) και τέτοια πρόταση δεν είχε υποβληθεί στην παρούσα υπόθεση.

33. Η Κυβέρνηση πρόσθεσε επίσης ότι ο αιτών είχε τη δυνατότητα να ζητήσει την αναβολή της ακρόασης για την πολιτική του υπόθεση ενώπιον του Εφετείου έως ότου το ποινικό δικαστήριο εκδώσει την απόφασή του. Η Κυβέρνηση προσκόμισε σχετική νομολογία, σύμφωνα με την οποία τα πολιτικά δικαστήρια είχαν αποφασίσει να αναβάλουν τις αστικές διαδικασίες μέχρι την τελεσίδικη απόφαση των ποινικών δικαστηρίων.

34. Ο αιτών υποστήριξε ότι, μέσω των γραπτών του παρατηρήσεων, είχε υποβάλει έγκυρα, ρητά και συνεκτικά τα επιχειρήματά του ότι το τεκμήριο της αθωότητας είχε παραβιαστεί. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, η παράβαση ουσιαστικής διάταξης αποτελεί λόγο αναίρεσης τον οποίο έχει το Ακυρωτικό Δικαστήριο δυνατότητα, αν όχι την υποχρέωση, να εξετάσει αυτεπαγγέλτως βάσει του άρθρου 562 4 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Το Ακυρωτικό Δικαστήριο θα μπορούσε επομένως να εξετάσει το τεκμήριο αθωότητας και να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση, ακόμη και αν ο προσφεύγων είχε παραλείψει να προβάλει τον λόγο αναιρέσεως σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας, και πολύ περισσότερο όταν ο προσφεύγων είχε προβάλει το επιχείρημα στις έγγραφες παρατηρήσεις ή προφορικά κατά την ακρόαση.

35. Ο αιτών υποστήριξε περαιτέρω ότι το γεγονός ότι δεν είχε ζητήσει την αναβολή της πολιτικής δίκης δεν μπορούσε να απαλλάξει το Ακυρωτικό Δικαστήριο από την εξέταση του λόγου αναιρέσεώς του. Σε κάθε περίπτωση, καθώς η απόφαση του Πρωτοδικείου Κακουρηγημάτων ήταν υπέρ του, δεν είχε κανένα συμφέρον να ζητήσει την αναστολή της έφεσης.

(β) Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

36. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι σκοπός του κανόνα για την εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων είναι να παράσχει στα συμβαλλόμενα κράτη την ευκαιρία να αποτρέψουν ή να διορθώσουν τις

παραβιάσεις που φέρεται ότι έχουν διαπράξει πριν από την υποβολή αυτών των ισχυρισμών στο Δικαστήριο (βλ., μεταξύ πολλών άλλων αρχών, Selmouni κατά Γαλλίας [ΓΔ, αρ. 25803/94, π.74, ΕΔΔΑ 1999-V). Ταυτόχρονα, οι καταγγελίες που πρόκειται να υποβληθούν στη συνέχεια σε διεθνές επίπεδο θα έπρεπε να είχαν υποβληθεί στον αρμόδιο εγχώριο φορέα, τουλάχιστον επί της ουσίας, και σύμφωνα με τις τυπικές απαιτήσεις και τις προθεσμίες που ορίζονται στο εσωτερικό δίκαιο (βλ. μεταξύ πολλών άλλων αρχών, Vučkonvic and Others κατά Σερβίας (προκαταρκτική ένσταση) [ΓΔ], αρ. 17153/11 και 29 άλλες, π.72, 25 Μαρτίου 2014).

37. Οι επίμαχες τυπικές απαιτήσεις ή η εφαρμογή τους δεν θα πρέπει να εμποδίζουν τους διαδίκους να χρησιμοποιήσουν ένα διαθέσιμο ένδικο μέσο (βλ. Miragall Escolano και άλλοι κατά Ισπανίας, αρ. 38366/97 και 9 άλλοι, π.36, ΕΔΔΑ 2000-1). Όταν ένας αιτών δεν έχει συμμορφωθεί με τις τυπικές απαιτήσεις, η προσφυγή πρέπει κατ' αρχήν να κηρυχθεί απαράδεκτη λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ένδικων μέσων (βλ., για παράδειγμα, Cardot κατά Γαλλίας, 19 Μαρτίου 1991, π. 34,-Σειρά Α αρ. 200 , και Thiermann and Others κατά Norway (αποφ.), αρ. 18712/03, 8 Μαρτίου 2007).

38. Το Δικαστήριο περαιτέρω σημειώνει ότι δεν είναι καθήκον του να αντικαταστήσει τα εθνικά δικαστήρια. Εναπόκειται πρωτίστως στις εθνικές αρχές να επιλύσουν τα προβλήματα ερμηνείας της εσωτερικής νομοθεσίας. Ο ρόλος του περιορίζεται στην επαλήθευση του κατά πόσον τα αποτελέσματα μιας τέτοιας ερμηνείας είναι συμβατά με τη Σύμβαση. Αυτό ισχύει ιδίως για την ερμηνεία από τα δικαστήρια διαδικαστικών κανόνων. Το Δικαστήριο θεωρεί επίσης ότι οι κανόνες που διέπουν τα επίσημα μέτρα που πρέπει να ληφθούν και τις προθεσμίες που πρέπει να τηρούνται για την άσκηση ένδικου μέσου αποσκοπούν στη διασφάλιση της ορθής απονομής δικαιοσύνης και της συμμόρφωσης, ιδίως, με την αρχή της ασφάλειας δικαίου. Οι διάδικοι θα πρέπει να αναμένουν ότι

αυτοί οι κανόνες θα εφαρμοστούν (βλ., *mutatis mutandis*, *Miragall Escolano κ.λπ.*, προαναφερθείσα, π.33).

39. Στην παρούσα υπόθεση, ο αιτών άσκησε προσφυγή επί νομικών ζητημάτων στις 30 Μαΐου 2011 και η ποινική αθωωτική απόφαση εκδόθηκε στις 25 Μαΐου 2012. Επομένως, έπρεπε να υποβάλει μετά την αρχική του αίτηση έναν συμπληρωματικό λόγο αναιρέσεως σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας. Ωστόσο, το Ακυρωτικό Δικαστήριο δεν εξέτασε τον λόγο αναιρέσεως του προσφεύγοντος σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας, ο οποίος περιλήφθηκε στις γραπτές παρατηρήσεις του αντί να υποβληθεί στο συμπληρωματικό αιτιολογικό, αντίθετα με τις σχετικές διαδικαστικές απαιτήσεις του άρθρου 569 παρ.2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

40. Το άρθρο 569 παρ.2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προβλέπει ρητώς τη δυνατότητα μεταγενέστερης υποβολής, όπου χρειάζεται, συμπληρωματικών λόγων σε έφεση επί νομικών ζητημάτων. Η διάταξη αυτή ορίζει συγκεκριμένα διαδικαστικά στάδια που πρέπει να ακολουθούνται. Ο αναιρεσείων οφείλει να συντάξει χωριστό έγγραφο, να το καταθέσει στον εισαγγελέα τριάντα ολόκληρες ημέρες πριν από τη συζήτηση της υπόθεσης και να το επιδώσει στους λοιπούς διαδίκους εντός της ίδιας προθεσμίας. Οι κανόνες που διέπουν αυτά τα επίσημα μέτρα που πρέπει να ληφθούν αποσκοπούν στη διασφάλιση της ορθής απονομής δικαιοσύνης και της συμμόρφωσης, ιδίως, με την αρχή της ασφάλειας δικαίου και της ισότητας των όπλων (βλ. *Doggakis and Others v. Greece*, αρ. 527/05, π.20, 26 Ιουλίου 2007).

41. Ο αιτών εκπροσωπήθηκε από έναν δικηγόρο καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας και θα έπρεπε να περίμενε ότι έπρεπε να τηρηθούν οι διαδικαστικοί κανόνες σχετικά με την υποβολή συμπληρωματικών λόγων. Επιπλέον, δεν εξήγησε γιατί δεν υπέβαλε τους λόγους αναιρέσεως υπό μορφή συμπληρωματικών λόγων, παρά το γεγονός ότι η προθεσμία υποβολής τους δεν είχε λήξει τη στιγμή που επέλεξε, αντ' αυτού, να

επικαλεστεί την υποτιθέμενη παραβίαση του τεκμηρίου της αθωότητας στις παρατηρήσεις του.

42. Όσον αφορά το επιχείρημα του προσφεύγοντος ότι το Ακυρωτικό Δικαστήριο μπορούσε ή έπρεπε να επιβάλει αυτεπαγγέλτως το τεκμήριο αθωότητας, παρά τα μέσα με τα οποία προβλήθηκε, δεν υπάρχει τίποτα από το υλικό που έχει στην κατοχή του το Δικαστήριο που να υποστηρίζει αυτήν την ερμηνεία. Η εθνική νομοθεσία, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, δεν επέβαλε υποχρέωση του ΣτΕ να εξετάσει τον λόγο αναίρεσης χωρίς να συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις. Ο αιτών δεν προσκόμισε καμία νομολογία που να αποδεικνύει ότι το Ακυρωτικό Δικαστήριο είχε εξετάσει αυτεπαγγέλτως μια ποινική αθωωτική απόφαση, παρά το γεγονός ότι δεν είχε γίνει έγκυρη επίκληση. Αντίθετα, το Δικαστήριο σημειώνει ότι στην πλήρη απόφαση της Ολομέλειας με αρ. 4/2020, το Ακυρωτικό Δικαστήριο έκρινε ότι «το τεκμήριο αθωότητας ενεργοποιείται μόνο εάν ο αιτητής επικαλεστεί και προσκομίσει ποινική αθωωτική απόφαση στο πολιτικό δικαστήριο».

43. Τέλος, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η κατάσταση στην παρούσα υπόθεση διαφέρει από το *Kapetanios and Others* κατά Ελλάδος (αρ. 3453/12 και 2 άλλα, π.66, 30 Απριλίου 2015), στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι το εθνικό δικαστήριο έπρεπε να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τις συνέπειες της τελεσίδικης ποινικής αθωωτικής απόφασης για τη σχετική εκκρεμή διαδικασία. Στις συγκεκριμένες περιστάσεις εκείνης της υπόθεσης, οι προσφεύγοντες είχαν επικαλεστεί τις αθωωτικές αποφάσεις σύμφωνα με τις διαδικαστικές απαιτήσεις στο ανώτατο δικαστήριο.

44. Υπό τις συνθήκες αυτές, ο αιτών δεν εξάντλησε, όπως απαιτεί το άρθρο 35 π.1 της Σύμβασης, τα εσωτερικά ένδικα μέσα που είχε στη διάθεσή του καθώς δεν συμμορφώθηκε με τους εφαρμοστέους κανόνες και διαδικασίες του ελληνικού δικαίου. Επομένως, η αίτηση πρέπει να απορριφθεί, σύμφωνα με το άρθρο 35 4 της Σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Κηρύσσει την προσφυγή απαράδεκτη.

Συντάχθηκε στην Αγγλική και κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 31 Μαρτίου 2022.

(υπογραφή)

Renata Degener

Γραμματέας

(υπογραφή)

Marko Bošnjak

Πρόεδρος

Σύνολο σελίδων εγγράφου που μεταφράστηκε: 10

Σύνολο σελίδων μετάφρασης: 16

Επίσημη μετάφραση ως προς την πιστή και ακριβή απόδοση του περιεχομένου εκ του πρωτοτύπου εγγράφου από την Αγγλική στην Ελληνική γλώσσα

*Αθήνα, 13^η Μαΐου 2022/ Λιάτσικου Αικατερίνη/Πιστοποιημένη Μεταφράστρια ΥΠΕΞ/
Αρ.Μητρώου Πιστοποιημένων Μεταφραστών -σύμφωνα με Π23ΜΕΤ-34908/19.07.2021
απόφαση του Υπουργού Εξωτερικών (Β' 3149)- 075*

5/16/2022

X ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΛΙΑΤΣΙΚΟΥ

LIATSIKOU AIKATERINI

Signed by: AIKATERINI LIATSIKOU